

مطالعه تطبیقی تعهد به ارائه اطلاعات از سوی طرفین قرارداد بیمه در حقوق ایران و انگلیس

مصطفی انصاری نژاد

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، گروه حقوق خصوصی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

mostafa.ansarinejad@iau.ac.ir

وحید قاسمی عهد (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه حقوق خصوصی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

v-ghassemiahd@iau.ac.ir

حسین جاویر

دانشیار، گروه حقوق خصوصی، دانشکده‌گان فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران.

hjavar@ut.ac.ir

سید وحید لاجوردی

استادیار، گروه حقوق خصوصی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

sv.lajevardi@iau.ac.ir

قابل انتشار در دوره ۲۵، شماره ۶۵ (بهار ۱۴۰۵) نشریه پژوهش‌های حقوقی

چکیده:

تعهد اطلاع رسانی یکی از مهمترین تعهدات در مرحله پیش قرارداد است. این تعهد که با مفهوم الزام به ارائه اطلاعات به دنیای حقوق عرضه شده، از شخصی حمایت می کند که در موضع ضعف اطلاعاتی قراردادی داشته و درعین حال دست یابی به اطلاعات می تواند نقش بسیار موثری در تصمیم او به انعقاد قرارداد ایفا نماید. یکی از حساس ترین نمونه ها در این زمینه، قرارداد بیمه است. چراکه «اطلاعات ارائه شده از سوی بیمه گذار»، معرف موضوع قرارداد و موسس قصد انعقاد قرارداد یا کیفیت درج شرایط از سوی بیمه گر خواهد بود. لذا یکی از مهمترین و قدیمی ترین جایگاه ها برای درج تعهد اطلاع رسانی، حوزه قرارداد های بیمه بوده است. در همین راستا، با توجه به سابقه و غنای حقوق انگلستان در زمینه حقوق بیم، بهترین نمونه های حمایت از تعهد حاضر را می توان در سیستم حقوقی این کشور یافت. چنانکه در سالهای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵، به ترتیب قوانینی در زمینه بیمه در این کشور به تصویب رسید که صراحتاً موضع تعهد اطلاع رسانی قراردادی را موضوع بحث و تقنین قرار داده است. استفاده از قوانین مزبور و مطالعه قانون بیمه داخلی در کنار آن، موضوع تحقیق حاضر بوده تا در چهارچوب آن عناصر تعهد اطلاع رسانی در سایه یک مطالعه تطبیقی مورد بحث قرارگیرد.

واژگان کلیدی: تعهد، اطلاع رسانی، قرارداد بیمه، حقوق ایران، حقوق انگلیس.

نظر به نقش مهم ارائه اطلاعات در تصمیم‌گیری طرفین قرارداد در ورود یا عدم ورود آن، بسیاری از کشورها درصدد ارائه راهکارهای حقوقی در خصوص لزوم ارائه اطلاعات برآمدند به گونه‌ای که در حال حاضر برخی کشورها با تبعیت از نظریه لزوم ارائه اطلاعات و افشای حقایق عمده در قراردادها، وظیفه عام ارائه اطلاعات را در حقوق قراردادهای خود پذیرفته‌اند. یکی از قراردادهایی که ارائه اطلاعات در آن نقش مهمی دارد، قرارداد بیمه است. در قرارداد بیمه طرفین در شرایط خاصی از لحاظ اطلاعاتی قرار دارند، بطوری که کسب اطلاعات برای آنها از هر طریقی ممکن نیست، از طرفی اهمیت در اختیار داشتن اطلاعات کافی و دقیق در قرارداد بیمه بیشتر از بسیاری دیگر از قراردادهاست. بیمه‌گذار باید اطلاعات کافی داشته باشد تا بتواند حقوق و تکالیف قراردادی خود را به درستی بشناسد و بکار بندد، و حتی جدی‌تر از وی بیمه‌گر باید اطلاعات کاملی را در اختیار داشته باشد تا بتواند در خصوص انعقاد قرارداد و پذیرش مسئولیت ریسک تصمیم بگیرد.^۱

امروزه تکلیف ارائه اطلاعات در حقوق هر دو کشور ایران و انگلستان راه یافته است. منتها دامنه پذیرش تئوری مزبور در حقوق این دو کشور شدت و ضعف دارد در حالی که حقوق انگلستان همچنان تحت تاثیر پاره‌ای از سنن ریشه دار و سنتی حقوق این کشور از پذیرش تکلیف عام از ارائه اطلاعات و افشای اطلاعات اساسی خوداری می‌ورزد. در حقوق ایران نیز دکتین حقوقی مانعی در پذیرش قاعده عام ارائه اطلاعات متصور نیست.

با این وجود هر دو کشور، ایران و انگلستان وظیفه ارائه اطلاعات اساسی در عقد بیمه را بعنوان مهمترین و بارزترین عقد مبتنی بر حد اعلای حسن نیت پذیرا هستند. به عنوان مثال مواد ۱۳، ۱۲ و ۱۶ قانون بیمه ایران و ماده (۱) ۱۸ قانون بیمه دریایی ۱۹۰۶، انگلستان به لزوم وظیفه افشاء یا ارائه کامل حقایق اساسی تصریح دارند.

نقش ارائه اطلاعات در دنیای امروزی به حدیست که مدت‌هاست «یاهو» بزرگترین سرویس دهنده ایمیل دنیا با میلیون‌ها کاربر، ایرانی در قرارداد دو طرفه‌اش با مشتری به صراحت ذکر نموده که نیازمند اطلاعات درست و واقعی کاربرانش است و در صورت کشف نادرستی اطلاعات ابرازی کاربر حق بستن حساب کاربری مشتریان را به طور یک جانبه دارا است امروزه ثبت نام نمودن جهت استفاده از خدمات یاهو نیازمند ثبت نام کشور محل اقامت شخص است و استفاده از نام کشورهای همجوار توسط کاربران، ایرانی می‌تواند برای سایت، یاهو مجوزی جهت بستن حساب کاربری کاربران ایرانی محسوب شود. در این پژوهش منظور ما از تعهد به دادن اطلاعات، اعم از تعهد خبر دادن، تعهد هشدار دادن و تعهد مشاوره در دادن اطلاعات است ولی تاکید اصلی ما بر وظیفه اطلاع دادن معنای اخص است که مطابق، آن طرفین قرارداد می‌بایست کلیه واقعیات اساسی و ماهوی که در ورود یا عدم ورود طرف دیگر در انعقاد قرارداد موثر است ابراز دارد و الا ممکن است علاوه بر الزام به جبران خسارت با خطر بطلان یا قابلیت فسخ قرارداد رو به رو شود.

بنابراین کانون توجه ما در این پژوهش بر قرارداد های با حسن نیت از جمله عقد بیمه که در آن وظیفه افشاء و ارائه اطلاعات وجود دارد متمرکز خواهد شد در چارچوب عقد سنتی بیع محصور نخواهد ماند.

علت انتخاب تطبیقی این پژوهش را می‌توان در موضع خاص کامن لای انگلستان در خصوص این نظریه و در عین حال پابندی عمیق این کشور به اصل آزادی قرارداد، راه یابی ضمنی و ناخواسته این تئوری در حقوق ایران در قالب شروط ضمنی و همچنین رویکرد جدید قانونگذاری سایر کشورها در پذیرش ضمنی و صریح این نظریه دانست.

^۱ محمد میرزایی، « میان، شرایط و آثار تعهد به ارائه اطلاعات در عقد بیمه در حقوق ایران و انگلیس » (پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند، ۱۴۰۱).

در حقوق ایران اصل حسن نیت به صورت صریح و روشن پیش‌بینی نشده ولی تعهدات نشأت گرفته از آن همانند ارائه اطلاعات در بیمه شناسایی شده است و به این علت بعضی از حقوقدانان بیمه را عقد حسن نیت نامیده اند.^۲ در حقوق انگلستان اصل حسن نیت به دلیل کلی بودن آن مورد قبول واقع نشده؛ اما در بیمه رعایت حد اکثر حسن نیت مقبول واقع گشته است به طوری که بعضی از حقوقدانان از میان شش اصل حاکم بر قرارداد بیمه اصل حد اعلائی حسن نیت را در جایگاه اول به حساب می آورند که زمینه آن به ۲۴۶ سال قبل یعنی در سال ۱۷۶۶، در پرونده دعوی کارتر به طرفیت بوئم مربوط می شود.^۳ و این اصل در تمامی شاخه ها و رشته های بیمه‌ای حکومت دارد.^۴ در بخشی از رأی مذکور آمده است: بیمه قرارداد مبتنی بر احتمال است، وقایع خاصی که واقعه محتمل بر آن مبتنی و ارزیابی می شود غالباً در قلمرو آگاهی صرفاً بیمه شده است: بیمه‌گر به اطلاعات او اتکا می‌کند و با این اعتماد عمل می‌کند که او اوضاع و احوال در دسترس خود را به‌منظور فریب‌دادن وی به این باور که اوضاع و احوال مورد نظر نیست و وا داشتن وی به ارزیابی ریسک به صورتی که تو گویی چنین اوضاع و احوالی در کار نیست مخفی نگه نمی‌دارد.

به اعتقاد مانسفیلد مبنای چنین تعهدی رابطه اعتماد بین طرفین قرارداد بیمه است. این حقوقدان معتقد است که حسن نیت بر تمام قراردادها حکومت دارد.^۵ لیکن حسن نیت با در نظر گرفتن ویژگی های خاص حقوق انگلستان نتوانست به شکل یک قاعده کلی خود را نمایان نماید و تنها به شکل اصل رعایت حد اعلائی حسن نیت در ماده ۱۷ قانون بیمه دریایی ۱۹۰۶ پذیرفته شده است: «قرارداد بیمه دریایی قرارداد مبتنی بر حداکثر حسن نیت است و در صورتی که حداکثر حسن نیت از طرف هر یک از طرفین مورد رعایت قرار نگیرد، قرارداد می‌تواند توسط طرف دیگر لغو گردد». در همین راستا بند یک ماده ۱۸ قانون ۱۹۰۶ اذعان می‌دارد: «بیمه‌شده باید به بیمه‌گر قبل از انعقاد قرارداد هرگونه اوضاع و احوال اساسی را که معلوم وی می‌باشد افشاء نماید. در صورتی که بیمه‌شده از چنین افشایی امتناع ورزد بیمه‌گر می‌تواند بیمه را فسخ کند».

در حقوق ایران هم استقلال ضمانت اجرای نقض تعهد از وقوع حادثه در ماده ۱۲ قانون بیمه لحاظ شده است. در قسمتی از ماده مقرر گشته است: «... عقد بیمه باطل خواهد بود حتی اگر مراتب مذکور تأثیری در وقوع حادثه نداشته باشد».

لذا در این پژوهش ما به بررسی عناوینی از قبیل سیر تحولات این نظریه جایگاه آن در سیستم های حقوقی کشورها دلایل موافقان و مخالفان پذیرش قاعده عام ارائه ی اطلاعات، شرایط به وجود آمدن وظیفه یا تعهد به ارائه ی اطلاعات آثار نقض تعهد به دادن اطلاعات و پیشرفت‌های رویه قضایی و حقوق موضوعه کشورها در خصوص نظریه مزبور و... خواهیم پرداخت.

لذا این نوشته به بررسی مفهوم تعهد به ارائه اطلاعات در قرارداد بیمه، کم و کیف اعمال این وظیفه و نیز ضمانت اجراهای قانونی نقض وظیفه افشای اطلاعات در قرارداد بیمه، در سیستم حقوقی ایران و در موارد لزوم مقایسه آن با حقوق انگلیس می پردازد.

۲. مفهوم شناسی

در این قسمت سه کلید واژه اصلی مقاله یعنی تعهد، اطلاع رسانی، و بیمه را تعریف می‌نماید. این سه عنوان به خوبی موضوع مقاله حاضر را روشن می‌نماید. لذا آنچه در این قسمت بدست می‌آید، شناخت مناسبی است که ذهن را آماده ورود

^۲ میر حسین عابدیان، و عبد العظیم خروشی «تعهدات پیش قراردادی بیمه‌گر و جای خالی آن در لایحه بیمه تجاری». مجله تحقیقات حقوقی، ۵۰، (۱۳۸۸): ۲۱۹ - ۲۵۴.

^۳ Manning, A. "Mannings Six Principles of General Insurance". (2010): Available at: www.lmigroup.com/Documents/SixPrinciples.pdf.

^۴ جواد صالحی، و یوسف ابراهیمی «مبانی و قلمرو تعهد به ارائه اطلاعات به مصرف‌کننده کالا». فصلنامه علمی پژوهشی حقوق مدنی، ۱، (۱۳۹۱)

^۵ Vásquez-Vega, D. "A Comparative Analysis of Utmost Good Faith in Colombian and English Insurance Law" EAFIT, Journal of International Law 5, (2014): 75- 101.

به بحث تخصصی تعهد اطلاع رسانی می نماید. لازم به ذکر است با توجه به شیوه تطبیقی مقاله حاضر، مباحث با تحقیق در حقوق ایران و حقوق انگلیس ارائه می گردد تا در نهایت جایگاه تعهد با توجه به سیستم حقوقی خاص هر کشور روشن گردد.

۱-۲. تعهد

اگر رابطه میان حق و تکلیف به پیکانی تشبیه شود که در دو سوی خود منتهی به صاحب حق و صاحب تکلیف می گردد، تعهد بخشی از این رابطه و حرکت از سوی مکلف به سمت ذی حق در جهت انجام موضوع حق است. در واقع تعهد، الزامی است که به شخص وارد شده و او را در مسیر اجرای حق قرار می دهد. حقی که موضوع آن می تواند انتقال مال، انجام کار یا خودداری از انجام کار باشد.^۱ در همین رابطه، شخصی که مکلف به اجرای تعهد شده را متعهد، شخصی که ذی حق اجرای تعهد شده را متعهد له و موضوعاتی که در این رابطه قرار داشته و انجام آن بر عهده متعهد قرار گرفته است را موضوع تعهد می نامند.

واژه تعهد در حقوق انگلیس، عمدتاً با عبارت «Obligatio» به کار می رود که در واژه شناسی، از سه حرف «Lig» به معنای «ملزم شدن» ریشه گرفته و یادآور التزام خاصی است که شخص در برابر دیگری دارد. چنانکه برای پایبندی به یک رسم و آیین خاص از واژه «Religion» به معنای «مذهب» استفاده می شود. در این معنا، شخصی که تعهد را بر عهده داشته «Obligor»، شخصی که تعهد برای او و به نفع او ایجاد شده است را «Obligee» و در نهایت الزامی که بر متعهد بار شده و او را وادار به انجام عملی در حق متعهدله می کند را «Obligation» معرفی می نمایند.

اما آیا این تعریف کافی است؟ آثار و ویژگی های این نهاد چیست؟ جایگاه آن کجاست؟ در پاسخ باید گفت تعهد، به عنوان مفهومی مجرد از اسباب ایجاد کننده آن، موضوعی نظری است که کمتر مورد تقنین قرار گرفته است.^۲

۲-۲. اطلاع رسانی

معادل انگلیسی «اطلاع رسانی» واژه «Disclosure» است. فرهنگ لغت کمبریج تعریفی مشخص و مثالهایی جالب برای این واژه ارائه می کند. در این مجموعه، اطلاع رسانی به معنای «افشای اطلاعات پنهان یا آشکار شدن داده های نهفته» است.

تشریح لغوی عبارت «تعهد اطلاع رسانی» نتیجه روشنی دارد: «الزامی که به شخص وارد شده و او را متعهد به ارائه اطلاعات خاص می نماید» در مورد ریشه یابی این واژه، لغت نامه های فارسی تعریف خاصی ارائه نمی دهند و تنها با ارائه معادلهایی مانند «آگاهی رساندن»، یا «افشا» تا حدودی مفهوم رسانی می نمایند.

۳-۲. بیمه

برای بررسی مفهوم بیمه از حقوق انگلیس شروع می نمایم.

تعریف واحدی از قرارداد بیمه در قوانین انگلیس وجود ندارد هرچند قوانین اصلی بیمه در این کشور، به فراخور موضوع، عناصر قرارداد را تعریف نموده اند؛ اما قانونی واحد که تعریفی واحد برای انواع بیمه ارائه نماید، وجود ندارد. در عین حال رویه قضایی و دکترین حقوقی نیز در این خصوص، مطلب واحدی را ارائه نمی کنند.^۳ لذا به نظر می رسد می توان

^۱ دکتر لنگرودی در این زمینه می گوید: «حق ذمی را نسبت به کسی که آن حق علیه اوست تعهد گویند» محمد جعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق (تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۶)، ۱۶۶.

^۲ ناصر کاتوزیان، نظریه عمومی تعهدات (تهران: نشر میزان، ۱۳۸۶)، ۱۶-۱۷.

^۳ Marshall, Levine. and Roger ter Har, Qc. "Constraction Insurance and UK Constraction Contracts". Anna Laney, CRC Press, p27

با رجوع به اوصاف این قرارداد و تجمیع آن، تاحدودی این مفهوم روشن و تعریفی مناسب از آن ارائه گردد. بیمه قراردادی است با موضوع جبران خسارات احتمالی که در آن، یک طرف با عنوان «بیمه‌گذار»، برای پوشش خساراتی که ممکن است از یک خطر احتمالی در آینده برای او ایجاد شود، به سراغ «بیمه‌گر» رفته و با پرداخت «حق‌بیمه»، رضایت او را برای جبران این خسارات بدست می‌آورد. عدم وجود اجبار و نیاز به ایجاب و قبول (قصد هر دو طرف) برای انعقاد، بیمه را در قالب «قرارداد» به دنیای حقوق معرفی کرده است. با پذیرش قراردادی بودن بیمه، باید گفت در میان اوصاف مربوط به قراردادها، بیمه عقدی است لازم، احتمالی و غیر تشریفاتی که معمولاً در قالب سندی تحت عنوان «بیمه‌نامه» تنظیم می‌شود. به نظر می‌رسد می‌توان چنین تعریفی را از قرارداد بیمه ارائه داد: «بیمه قراردادی است که در آن یکی از طرفین با دریافت مبلغی مشخص، تعهد می‌نماید در صورت وقوع حادثه‌ای احتمالی، خسارات وارد شده به طرف مقابل را به شیوه مورد توافق جبران نماید».

ماده ۱ قانون بیمه، عقد بیمه را چنین تعریف می‌کند: «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارد بر او را جبران نموده یا وجه معینی را بپردازد».

وجود تعریف قانونی فوق، یکی از تفاوت‌های سیستم حقوقی انگلستان و ایران است که هرچند در عمل تفاوت چندانی ایجاد نمی‌کند اما در تفسیر می‌تواند تاحدودی موجب وحدت نظر شود.

۳. وضعیت قانونی تعهد اطلاع‌رسانی قرارداد بیمه‌ای در حقوق ایران و انگلیس

در حقوق بیمه انگلیس، تا قبل از سال ۲۰۱۲، تنها مستند قانونی برای حمایت از تعهد اطلاع‌رسانی پیش قراردادی، قانون بیمه دریایی سال ۱۹۰۶ بود. این قانون که در خصوص بیمه دریایی تصویب شده بود، به دلیل کارایی و اهمیت خود، از چنان جامعیتی برخوردار گردید که بعدها حجم وسیعی از احکام، نظریات و مصوبات حوزه بیمه به اقتباس از آن پرداخت. یکی از مهم‌ترین بخش‌های این قانون، پیش‌بینی تعهد اطلاع‌رسانی پیش قراردادی برای بیمه‌گذار بود. به موجب این مقررات بیمه‌گذار موظف می‌گردید اطلاعاتی را که برای یک بیمه‌گر مفروض، اساسی تلقی می‌شد، در مرحله پیش قرارداد ارائه نماید. درمقابل تخلف از این امر، می‌توانست قرارداد را تا مرز بطلان به پیش برده^۹. این قانون حدود صد سال بر حوزه بیمه انگلستان حاکم بود. اما کم‌کم قدرتی که در ابتدای کار وجود داشت روبه ضعف می‌رفت. بازار جهانی بیمه، حمایت‌های موثرتری را نسبت به بیمه‌گذار ارائه می‌داد و انگلستان با رویه خاص خود، از بازار جهانی عقب مانده بود.

از سوی دیگر فرم‌ها و تصویب نامه‌هایی که در عمل به کار می‌رفت، بخشی از تعهد را از دوش بیمه‌گذار برداشته و بر عهده بیمه‌گر قرار می‌داد و از این راه سعی می‌نمود تا حدود اجرای این تعهد را تعدیل نماید.

اما با این وجود قانون ۱۹۰۶ به عنوان قانون رسمی کماکان حاکم بود و اعمال نفوذ می‌نمود. از سال ۱۹۰۶ زمزمه‌ای تغییر این قانون ایجاد شد، کمیسیون در این زمینه شکل گرفت و طرح و بازخوردها طی چند سال، این موضوع را تحت کنکاش قرارداد. در ۱۶ می ۲۰۱۱ طرح کمیسیون مورد تصویب دولت قرار گرفت و لایحه آن به مجلس اعیان ارائه شد و در نهایت قانون بیمه مصرف‌کنندگان (افشا و ارائه اطلاعات)، در تاریخ ۸ مارس ۲۰۱۲، به آخرین مرحله قانونگذاری انگلیس یعنی توشیح ملوکانه رسید. این قانون از ۶ آوریل ۲۰۱۳ لازم‌الاجرا گردید. لذا از این تاریخ به بعد

^۹ مجتبی محمدی، و محمد هادی جواهر کلام «تعدیل ضمانت‌اجرای تعهد به ارائه اطلاعات در قراردادهای بیمه؛ مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و انگلیس»، مجله حقوقی دادگستری ۱۷، ۱۱۷ (۱۴۰۱): ۲۷۷-۲۹۷.

حجم وسیع معاملات بیمه مصرف کنندگان (بیمه غیر تجاری)، مخاطب تعهد اطلاع رسانی پیش قراردادی قرار گرفت. از سوی دیگر، کمیسیون مجدداً تمرکز خود را اینبار بر قانون بیمه غیرمصرف کننده (بیمه تجاری) قرار داد و طرح خام ثانویه خود را به اشتراک گذاشت. این طرح شامل موضوعات متنوعی مثل خسارت تاخیر در پرداخت، تقلب، منافع بیمه ای، اطلاع رسانی و... بود. پاسخهای مختلفی از سوی فعالان حوزه بیمه ارائه شد و کمیسیون براساس بازخوردهای دریافتی، اقدام به تنظیم لایحه مرتبط نمود. نتیجه این فعالیت، قانونی بود که بر مبنای این لایحه در سال ۲۰۱۵ به تصویب پارلمان رسید و به عنوان قانون بیمه ۲۰۱۵ انتشار یافت.

بنابراین در حال حاضر حقوق بیمه انگلیس در زمینه تعهد اطلاع رسانی از دو قانون جامع و جدید برخوردار است. قانون بیمه ۲۰۱۲ که حجم وسیع معاملات بیمه غیر تجاری را تحت پوشش قرار می دهد و قانون بیمه ۲۰۱۵ که درخصوص معاملات تجاری غیر مصرف کنندگان است. طبیعتاً این دو عنوان مبنای کار تحقیق حاضر قرار گرفته و آنچه در ادامه بیان می گردد، بررسی تعهد اطلاع رسانی با توجه به مقررات این دو قانون خواهد بود.^{۱۰} در مورد منبع تحقیق در حقوق ایران نیز با توجه به قانون بیمه ۱۳۱۶، به عنوان تنها قانون بیمه ایران و تنها موضع قانونی پیش بینی کننده تعهد اطلاع رسانی پیش قراردادی، موضوعات بر اساس مفاد این قانون بررسی شده و موارد سکوت با توجه به اصول حقوقی، آیین نامه های شورایی عالی بیمه و نظرات تفسیری حقوقدانان مورد جستجو قرار می گیرد.

۴. وظیفه اطلاع رسانی و حدود آن در قرارداد بیمه

یکی از مهمترین سوالاتی که در زمینه تعهد اطلاع رسانی مطرح می شود این است که اساساً این تعهد بر عهده چه کسی است و کدام یک از دو طرف مذاکره، باید اطلاعات را به دیگری منتقل نماید؟ در ادامه متعهدین احتمالی تعهد فوق معرفی می گردد.

۴-۱. بیمه گذار

اولین تصویری که از مخاطب تعهد اطلاع رسانی در ذهن ایجاد می شود، بیمه گذار است. چرا که اصولاً اطلاعاتی که در اختیار این شخص قرار داشته، معیار سنجش ریسک، تعیین حق بیمه و اساساً پذیرش یا عدم پذیرش انعقاد قرارداد از سوی بیمه گر خواهد بود و می تواند به طور مستقیم بر کیفیت قرارداد تاثیر گذارد. صرف نظر از این امر، بیمه گذار به واسطه ارتباطی که با موضوع بیمه دارد، طبیعتاً علم و آگاهی بیشتری نسبت به آن داشته و خطرات موجود و آینده را با سهولت بیشتری پیش بینی می نماید. لذا منطقی است که بر اساس، قانون، قرارداد، رویه و یا اصولی مانند حسن نیت، تکلیف ارائه اطلاعات را بر عهده او قرار داد.^{۱۱} در این راستا مستندات زیر قابل اشاره است.

در حقوق انگلیس، هم قانون ۲۰۱۲ و هم قانون ۲۰۱۵، به بودن این تعهد برای بیمه گذار اذعان کرده اند. چنانچه بند ۲ ماده ۲ قانون بیمه ۲۰۱۲، صراحتاً تکلیف اطلاع رسانی را بر عهده بیمه گذار گذاشته است و مقرر می کند: «این وظیفه بیمه گذار است که اطلاعات لازم را پیش از انعقاد قرارداد در اختیار بیمه گر قرارداده و مراقبت نماید در این زمینه مرتکب تقلبی نشود».

قانون بیمه ۲۰۱۵ نیز مجدداً در سه سال بعد، این وظیفه را در زمینه های تجاری پیش بینی و به روز می نماید. چنانچه در بند ۱ ماده ۳ قانون مذکور آمده است: «بیمه گذار موظف است قبل از ورود به قرارداد، نسبت به خطرات موجود به صورت

^{۱۰} اسبید مصطفی محقق داماد، و سبید محمد حسن ملانکه پور شوشتری «ماهیت بیمه مسولیت در حقوق ایران با رویکردی تطبیقی در حقوق انگلیس»، حقوق تطبیقی (نامه مفید)، ۱۰، ۱۰۲ (۱۳۹۳).

^{۱۱} منصور امینی، و محمد رضا حاذقی اقدم «تعهد بیمه گذار مبنی بر مطلع ساختن بیمه گر در فرض افزایش ریسک: مطالعه تطبیقی حقوق بیمه ایران، چین و اصول قراردادهای بیمه اروپا»، مطالعات حقوقی، ۱، ۱۳ (۱۴۰۰): ۲۸-۱.

منصفانه اطلاع رسانی کند^{۱۲}». هرچند قانون حاضر صراحتاً از آزادی بیمه گذار در بیمه های غیر تجاری استقبال نکرد اما مشخصاً موضع سخت قانونگذار ۱۹۰۶ را نیز مورد پیروی قرار نداد. در واقع در این قانون همانند قبل، بیمه گذار ابتدائاً وظیفه ارائه اطلاعات در مرحله پیش قرارداد را بر عهده داشته؛ اما در عین حال از یک سو قیودی به علم او اضافه شده که حدود آن را مشخص می نماید، و از سوی دیگر با مشخص شدن اطلاعات ذهنی بیمه گر، تا حدود روشنی از حوزه مسئولیت او (بیمه گذار) کاسته شده است.

حال سوال این است که آیا حقوق بیمه ایران، تصریحی نسبت به توجه تعهد اطلاع رسانی بر شخص بیمه گذار دارد؟ پاسخ مثبت است. ماده ۱۲ قانون سال بیمه ۱۳۱۶ چنین می گوید: «هر گاه بیمه گذار عمداً از اظهار مطالبی خودداری کند یا عمداً اظهارات کاذبه بنماید و مطالب اظهار نشده یا اظهارات کاذبه طوری باشد موضوع خطر را تغییر داده یا از اهمیت آن در نظر بیمه گر بکاهد عقد بیمه باطل خواهد بود حتی اگر مراتب مذکوره تأثیری در وقوع حادثه نداشته باشد. در این صورت نه فقط وجوهی که بیمه گذار پرداخته است قابل استرداد نیست بلکه بیمه گر حق دارد اقساط بیمه را که تا آن تاریخ عقب افتاده است نیز از بیمه گذار مطالبه کند.» همانطور که مشاهده می شود، صراحت ماده تعهد اطلاع رسانی را بر بیمه گذار بار کرده و او را موظف به رعایت آن دانسته است؛ امری که می تواند تا بطلان یا فسخ قرارداد نیز به پیش رود. در خصوص تسری این حکم به قرار دادهای خاص بیمه، باید گفت، سکوت حوزه های خاص می تواند با حکم قانون عام فوق یا شروط صریح و ضمنی قراردادی جبران شود؛ لذا کماکان می توان به وجود قانونی این تعهد برای بیمه گذار استناد نمود.

بنا بر اصل تعهد اطلاع رسانی، بیمه گذار موظف به ارائه اطلاعات است. اما چه اطلاعاتی؟ ممکن است ذهن بیمه گذار در زمان مذاکره، سرشار از اطلاعات بوده و یا اینکه هیچ نوع شناخت و تبحری نسبت به موضوع خطر نداشته باشد. آیا بیمه گذار موظف به تحقیق در این زمینه است؟ عرف تا چه حدودی وارد می شود؟

در حقوق انگلستان دو قانون عمده (بیمه مصرف کنندگان و بیمه غیر مصرف کنندگان)، حدود این تعهد را روشن نموده است. این درحالیست که در گذشته ای نه چندان دور، هر دو شاخه ی بیمه، از قانون واحدی سرمشق گرفته (قانون بیمه دریایی ۱۹۰۶) و همین امر موجب وحدت معیار آنها می شد. اما با گذشت زمان جریان کمی تغییر پیدا نمود. قانون بیمه غیرمصرف کنندگان در سال ۲۰۱۲ معیاری نو در زمینه تعهد اطلاع رسانی ارائه داد و از این طریق، صراحتاً به پیروی از قانون ۱۹۰۶ پایان داد؛ از سوی دیگر قانون بیمه ۲۰۱۵، کما فی سابق از قانون سال ۱۹۰۶ پیروی نمود؛ اما اینبار با ارائه معیارهایی محکم، مرز تکلیف بیمه گذار و استثنائات آن را مشخص نموده است.

ماده ۳ قانون جدید به معرفی تعهد اطلاع رسانی می پردازد. بند چهار این ماده در تعریف موضوع تعهد مقرر می دارد: «اطلاعاتی که به موجب تعهد اطلاع رسانی، باید از سوی بیمه گذار به بیمه گر ارائه شود، شامل دو گروه کلی «آنچه می داند» و «آنچه باید بداند» است^{۱۳}». این موضوع درخصوص نماینده بیمه گذار نیز به موجب بند ۲، ۶ و ۸ ماده ۴ تکرار شده و نماینده نیز موظف به ارائه اطلاعاتی می شود که «می داند» یا «باید بداند».

این دو معیار اهمیت زیادی در حوزه تعهد اطلاع رسانی دارد و بر اساس آن، اطلاعات گسترده و درعین حال مشخصی، به حوزه این تعهد ورود پیدا می کند به نحوی که در ادامه صرفاً کافی است اطلاعات مزبور موثر بر تصمیم و موقعیت بیمه گر بوده باشد^{۱۴}. چنانچه بر اساس معیار «آنچه می داند»، اطلاعات شخصی بیمه گر وارد حوزه تعهد شده و بر اساس

^{۱۲} بند ۱ ماده ۳ قانون (۲۰۱۵)

(1) Before a contract of insurance is entered into, the insured must make to the insurer a fair presentation of the risk.

^{۱۳} بند ۴ ماده ۳ قانون ۲۰۱۵

^{۱۴} Ozlem, Gürses. "Marine Insurance Law". Routledge, (2015): 61.

معیار «آنچه باید بداند»، اطلاعات نوعی، ورود پیدا می کند.

۴-۱-۱. اطلاعات فردی ۱۵

قدر متیقن از علم بیمه گذار، علم شخصی یا اطلاعاتی است که از آن آگاه است. یعنی مجموع آنچه که به واسطه عقل و تشخیص خود بدست آورده و آنچه که برای او مهیا بوده ولی خود از دریافت و تایید آن خودداری کرده است. ماده ۴ قانون جدید به این موضوع پرداخته است.^{۱۶} به موجب این ماده، ابتدائاً باید میان بیمه گذار حقیقی و بیمه گذار حقوقی تفاوت قائل شد. به نحوی که:

درخصوص بیمه گذار حقیقی، بند ۲ ماده ۴ اعمال خواهد شد. مطابق این بند بیمه گذار، عالم به اطلاعاتی خواهد بود که در ذهن او، نمایندگانش و سایر افراد دخیل در روند مذاکرات وجود دارد. مشاهده می شود که بند مزبور، بدون ارائه هیچ معیاری برای سنجش وجود یا عدم وجود علم، به صاحب علم پرداخته است؛ گویی علم به اطلاعات مربوطه، برای اشخاص مزبور مفروض بوده است.

۴-۱-۲. اطلاعات نوعی یا مورد نیاز بیمه گذار

مراد از اطلاعات نوعی اطلاعاتی است که شخص بنا به حرفه و فعالیت خود از آن آگاه است. قانونگذار در بند ۶ ماده ۴ به این اطلاعات اشاره کرده^{۱۷} و مقرر می کند (هرآنچه را که) بیمه گذار باید به آنها علم داشته باشد (در حوزه تعهد است). این دسته از اطلاعات به واسطه تحقیق بدست می آیند. اما نه هر تحقیقی! بیمه گذار موظف نیست برای کسب اطلاعات به تحقیقات گستره و سنگین دست زند. قانون در این مورد معیار «تحقیق منطقی»^{۱۸} را ارائه می دهد تا عرف و منطق، مرزی برای تعهد بیمه گذار مشخص نماید.

¹⁵ Circumstance which the insured know

¹⁶ ماده ۴ قانون بیمه ۲۰۱۵

Knowledge of insured

- (1) This section provides for what an insured knows or ought to know for the purposes of section 3(4)(a).
- (2) An insured who is an individual knows only—
 - (a) what is known to the individual, and
 - (b) what is known to one or more of the individuals who are responsible for the insured's insurance.
- (3) An insured who is not an individual knows only what is known to one or more of the individuals who are— (a) part of the insured's senior management, or
 - (b) responsible for the insured's insurance.
- (4) An insured is not by virtue of subsection (2)(b) or (3)(b) taken to know confidential information known to an individual if—
 - (a) the individual is, or is an employee of, the insured's agent; and
 - (b) the information was acquired by the insured's agent (or by an employee of that agent) through a business relationship with a person who is not connected with the contract of insurance.
- (5) For the purposes of subsection (4) the persons connected with a contract of insurance are—
 - (a) the insured and any other persons for whom cover is provided by the contract, and
 - (b) if the contract re-insures risks covered by another contract, the persons who are (by virtue of this subsection) connected with that other contract.
- (6) Whether an individual or not, an insured ought to know what should reasonably have been revealed by a reasonable search of information available to the insured (whether the search is conducted by making enquiries or by any other means).
- (7) In subsection (6) "information" includes information held within the insured's organisation or by any other person (such as the insured's agent or a person for whom cover is provided by the contract of insurance).
- (8) For the purposes of this section—
 - (a) "employee", in relation to the insured's agent, includes any individual working for the agent, whatever the capacity in which the individual acts,
 - (b) an individual is responsible for the insured's insurance if the individual participates on behalf of the insured in the process of procuring the insured's insurance (whether the individual does so as the insured's employee or agent, as an employee of the insured's agent or in any other capacity), and
 - (c) "senior management" means those individuals who play significant roles in the making of decisions about how the insured's activities are to be managed or organised.

¹⁷ بند ۶ ماده ۴ قانون ۲۰۱۵

¹⁸ Reasonable search

کمیسیون مشترک برای حمایت از بیمه گذار به این نتیجه رسید که بیمه گذار مسئول تعهد نماینده اش است. از سوی دیگر نماینده موظف به ارائه اطلاعاتی است که با تحقیق بدست می آید. پس باید در کنار لزوم ارائه اطلاعات و تحمیل تکلیف آن بر بیمه گذار، برای جلوگیری از اعمال مشقت، بیمه گذار را تا میزان اطلاعاتی مسئول دانست که برای او قابل دسترسی بوده است.

در نتیجه، اقدامی که در زمینه محدود کردن تعهد فوق و جمع میان تکلیف و ضمانت اجرا صورت گرفت، تحدید تحقیق، به اطلاعاتی بود که در دسترس شخص بیمه گذار قرار داشت. این معیار تا حدود زیادی به ابهامات پاسخ داد و به نظر می رسد قانون حاضر نیز مطابق بر آن است. چراکه در ماده بعدی یعنی ماده ۷ به طور کلی اطلاعات نماینده را جز اطلاعات اصیل قلمداد کرده و در مقام بیان، تکلیفی برای نماینده در جهت تحقیق معین نکرده است.

ماده ۱۲ قانون بیمه ایران در مورد تعهد اطلاع رسانی مقرر می دارد: «هر گاه بیمه گذار عمداً از اظهار مطالبی خودداری کند عمداً اظهارات کاذب بنماید و مطالب اظهار نشده یا اظهارات کاذب طوری باشد که موضوع خطر را تغییر داده یا از اهمیت آن در نظر بیمه گر بکاهد عقد بیمه باطل خواهد بود حتی اگر مراتب مذکوره تأثیری در وقوع حادثه نداشته باشد. در این صورت نه فقط وجوهی که بیمه گذار پرداخته است قابل استرداد نیست بلکه بیمه گر حق دارد اقساط بیمه را که تا آن تاریخ عقب افتاده است نیز از بیمه گذار مطالبه کند».

همانطور که مشاهده می شود قانونگذار در مورد تعهد اطلاع رسانی، بیمه گذار را از کتمان حقایق عمده و ارائه اظهارات کذب منع نموده است.

۴-۲. بیمه گر

حقوق انگلستان تا مدت ها تعهد اطلاع رسانی را صرفاً بر عهده بیمه گذار قرار می داد و تقریباً رویه ای ثابت در این زمینه ایجاد شده بود. اما با گذشت زمان نقص این اطلاق مشخص گردید و نیاز بیمه گذار به دریافت اطلاعات، هرچه بیشتر نمایان شد. درحقیقت تنها ارائه اطلاعات از طرف بیمه گذار و رهاسدن او در جریان مذاکرات، شکافی اطلاعاتی میان طرفین ایجاد می نمود که انصاف نمی توانست از آن چشم پوشی کند. از این طریق به تدریج تمایل به درج تکلیف برای بیمه گر ایجاد و تعهداتی بر این مبنا پیش بینی شد. چنانچه مدت ها بعد رویه قضایی تعهد به ارائه اطلاعات راجع به خطر و نحوه جبران خسارت را بر بیمه گذار قرار داد. لذا امروزه می توان بر اساس رویه قضایی، از اجرای تعهد اطلاع رسانی به نفع بیمه گذار حمایت نمود؛ تعهدی که بیمه گر را ملزم به ارائه اطلاعات لازم در مورد پوشش بیمه ای، شرایط، استثنائات و حدود آن می نماید، تا در نهایت شرایط برای انتخاب آگاهانه از سوی بیمه گذار فراهم شود.^{۱۹}

حال همین سوال در مورد حقوق ایران مطرح می شود؛ آیا در این سیستم حقوقی، تعهدی برای بیمه گر در جهت ارائه اطلاعات پیش بینی شده است؟

در پاسخ باید گفت متأسفانه قانون بیمه، صرفاً بیمه گذار را مورد حکم قرار داده و مقررهای در مورد اجرای تعهد اطلاع رسانی از سوی بیمه گر پیش بینی نکرده است. لذا از این جهت با سکوت قانون رویه رو هستیم؛ اما درعین حال این خلاء قانونی تا حدودی در آیین نامه های شورای عالی بیمه جبران شده است. چنانچه فصل دوم آیین نامه نمایندگی بیمه مصوب ۱۳۷۱/۶/۹ با عنوان «حقوق و تکالیف شرکت بیمه و نماینده» دربردارنده قسمتی از تکالیفی می باشد که شرکت بیمه در برابر بیمه گذار مکلف به انجام دادن آن می باشد. همچنین آیین نامه شماره ۷۱ مصوب ۱۳۹۱/۳/۲۳ با هدف تامین هرچه بیشتر انتظارات بیمه گذار و الزام بیمه گر به حفظ و تضمین این حقوق، با جزییات بیشتر به بیان تکالیف و

¹⁹LeanderD ,Loacker . “InformedInsurance Choice? The Insurer’s Pre-Contractual Information Duties in General Consumer Insurance” Cheltenham,UK+Northampton,MA,USA,p3

تعهدهای بیمه‌گر در برابر بیمه‌گذار می‌پردازد تا در نهایت بستری برای ایجاد فرصت انتخاب آگاهانه برای بیمه‌گذار فراهم شود؛ بطوری‌که در ابتدای آیین‌نامه‌مذکور مقرر شده است: «از جمله اهداف تصویب این آیین‌نامه، الزام بیمه‌گران به ارائه اطلاعات کامل، درست و به موقع، قبل و بعد از صدور بیمه‌نامه به بیمه‌گذاران است». در ادامه ماده ۸ در راستای اجرای این هدف چنین مقرر می‌نماید: «عرضه‌کننده بیمه موظف است همه اطلاعات ضروری در مورد پوشش‌های بیمه‌ای، وظایف و تعهدات بیمه‌گر و بیمه‌گذار، میزان حق بیمه و نحوه پرداخت آن، استثنائات و محدودیت‌های بیمه‌نامه، تاریخ شروع و انقضای بیمه‌نامه، نحوه ارائه خدمات بیمه‌ای و سایر توضیحات لازم را به متقاضی خدمات بیمه به صورت مناسب اعلام نماید. این اطلاعات باید به گونه‌ای ارائه شود که مقایسه خدمات بیمه‌ای را از نظر قیمت، مدت و شرایط برای متقاضی خدمات بیمه امکان‌پذیر سازد».

لذا در نهایت به نظر می‌رسد با وجود سکوت قانون بیمه، آیین‌نامه‌های موجود توانسته‌اند تا اندازه‌ای به نیاز حفظ حقوق بیمه‌گذار پاسخ دهند.

بر اساس قانون ۱۹۰۶ بیمه‌گذار ابتدائاً موظف به ارائه اطلاعات بود. اما این مقرر در قانون جدید از چند جهت موضوع تعدیل قرار گرفت و یکی از آنها، کاهش وسعت این اطلاع‌رسانی از طریق پیش‌بینی کیفیتی جدید برای این تعهد بوده است. این مقرر در بند ۴ ماده ۳ مورد اشاره قرار گرفته است. به موجب این بند بیمه‌گذار می‌تواند، صرف‌نظر از اطلاعاتی که می‌داند یا باید بداند، حجمی از اطلاعات را ارائه دهد که برای یک بیمه‌گر محتاط، مناسب بوده و نیاز به پرسش بیشتر در او ایجاد می‌کند. در واقع به موجب قانون جدید، تعهد اطلاع‌رسانی دارای دو شاخه است:

۱. ارائه تمام اطلاعات موثری که بیمه‌گذار «می‌داند» یا «باید بداند».
 ۲. ارائه اطلاعاتی که بیمه‌گر محتاط را در یک بستر پرسشی قرار داده و نیاز به پرسش بیشتر را در او ایجاد می‌کند.
- این مقرر که هدف آن حذف نقش منفعل بیمه‌گر و اعطای نقش فعال به او بوده است، از مهمترین نوآوری‌های قانون جدید به شمار آمده و تا حدودی از حوزه تعهد بیمه‌گذار می‌کاهد.
- قاضی اشرف در مورد این موضوع چنین اشاره کرده است: اعلام دقیق تمام اطلاعات لازم نیست. اگر بیمه‌گذار تا حدی اطلاعات دهد که در ذهن بیمه‌گر نیاز به پرسش ایجاد شود نیز کفایت می‌کند. در این فرض، این بیمه‌گر است که باید برای دریافت اطلاعات، پرسش‌های لازم را مطرح نماید^{۲۰}.
- در پایان بحث و با توجه به داده‌های فوق به نظر می‌رسد، با وجود ادعای معیار ترکیبی برای اجرای تعهد اطلاع‌رسانی، مضمون ماده ۱۲ بیشتر متمایل به شناسایی نقش فعال بیمه‌گر در زمینه مطالبه اطلاعات بوده باشد. چراکه از یک‌سو، بدو، هیچ مقررهای برای الزام بیمه‌گذار نسبت به ارائه داوطلبانه اطلاعات وجود نداشته و از سوی دیگر چپش ماده ۱۲ به گونه‌ای است که گویی قانونگذار قصد داشته بیمه‌گذار را متعهد به حسن مراقبت در پاسخگویی و خودداری از تدلیس نماید چنانچه رفتار خلاف این، منجر به ضمانت اجرایی سخت نسبت به قرارداد بیمه گردیده است. از این رو به نظر می‌رسد، پذیرش معیار «حسن مراقبت بیمه‌گذار و جلوگیری از تدلیس» می‌تواند انتخاب مناسبی برای کیفیت اجرای تعهد در حقوق داخلی باشد.

۳-۴. نماینده

شخص سومی که معمولاً در جریان مذاکرات بیمه حضور دارد، نماینده است که می‌تواند به نمایندگی از بیمه‌گذار حضور یافته یا نماینده بیمه‌گر باشد. به طبع سوالی که در این میان طرح می‌شود این است که تعهد اطلاع‌رسانی تا چه حد

²⁰Marshall, Levine, and Roger, "Insurance and UK construction contract", p63

بر نماینده حاکم بوده و این شخص تا چه میزان ملزم به ارائه اطلاعات است؟

در این خصوص اصل مسئولیت نماینده، مقرر روشنی در قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس وجود دارد: چنانچه بند های ۷ و ۸ ماده ۴ این قانون، به نماینده بیمه گذار اشاره می کند. به موجب بند ۷، علم نماینده جزء اطلاعاتی است که باید ارائه گردد^{۲۱} و به موجب بند ۸ نماینده مسئول اجرای تعهد مزبور است^{۲۲}. لذا به موجب قانون، نماینده موظف به ارائه اطلاعاتی است که در جریان کار در اختیارش قرار گرفته و هرگونه کوتاهی در این زمینه موجب نقض تعهد و مسئولیت بیمه گذار خواهد بود. پیش تر ازین نیز در قانون سال ۱۹۰۶ صراحتاً به بحث نمایندگی اشاره شده بود؛ چنانچه ماده ۱۹ مقرر می داشت: «در صورت انجام مذاکرات به واسطه نمایندگی، نماینده موظف به ارائه اطلاعات در مرحله پیش قرارداد است»^{۲۳}.

مسئله مسئولیت اصیل در برابر کوتاهی نماینده، برای مدت ها به چالشی میان حقوقدانان تبدیل شده بود؛ چراکه از نظر ایشان مرز میان علم و جهل همواره مبهم بوده و در عین حال معیار علم بعضاً نسبی و شخصی است لذا ممکن است اصیل به واسطه حضور نماینده وارد تبعاتی شود که می تواند گمراه کننده باشد؛ از این رو بهتر است تعهد نماینده از تعهد اصیل مجزا شود. در این زمینه تلاش هایی صورت گرفت و حتی کمیسیون تدوین قانون بیمه، پیش نویسی در این زمینه تهیه و ارائه نمود، اما در نهایت، تلاش صورت گرفته به بازخورد خاصی نرسید^{۲۴} و امروزه در حقوق انگلستان قانونی وجود ندارد که بخواهد برای نقض (حتی عمدی) تعهد اطلاع رسانی از سوی نماینده، ضمانت اجرای مجزایی پیش بینی نماید.

حال در پایان بحث، نوبت به حقوق ایران می رسد. وضعیت نمایندگی و تکالیف و تعهدات او در حقوق ایران به چه شکل است؟ آیا در حقوق داخلی مقرر ای در این زمینه دارد؟

در پاسخ باید گفت بحث نمایندگی به فراخور اصیل، وضعیت متفاوتی خواهد داشت. در واقع، تبیین اینکه نماینده از سوی چه کسی وارد مذاکره شده، بر استناد نهایی موثر خواهد بود. چنانچه: در فرضی که نماینده از سوی بیمه گذار وارد مذاکرات می شود، به دلیل فقدان قانون خاص در حوزه بیمه، بحث نمایندگی به صورت عام و قواعد حاکم بر آن ملاک قرار می گیرد. در این حوزه، نماینده می تواند وکیل باشد که از سوی بیمه گذار وارد شده، دلالتی باشد که بنا به قرارداد دلالتی وارد شده، مدیر عاملی باشد که از سوی شرکت وارد شده و یا هر نماینده دیگری که به موجب قرارداد، اجازه ورود به نیابت را پیدا نموده است. در تمام این موارد، نماینده همانند اصیل، مسئول ارائه اطلاعات و اجرای تعهد است و کوتاهی و نقض او در این زمینه نسبت به بیمه گر، موجب مسئولیت بیمه گذار و نسبت به بیمه گذار بنا به شرایط، موجب ذی حقی یا بی حقی در دریافت خسارت خواهد شد. این یک قاعده کلی است و استثنائات آن صرفاً مربوط به حوزه توافقات شخصی میان بیمه گر و بیمه گذار خواهد بود.

اما در جایی که نماینده از سوی بیمه گر وارد مذاکره می شود، آیین نامه ای خاص وجود دارد که از اجرای امر با شدت

^{۲۱} بند ۷ ماده ۴ قانون ۲۰۱۵

(7) In subsection (6) "information" includes information held within the insured's organisation or by any other person (such as the insured's agent or a person for whom cover is provided by the contract of insurance)

^{۲۲} بند ۸ ماده ۴ قانون ۲۰۱۵

(8) an individual is responsible for the insured's insurance if the individual participates on behalf of the insured in the process of procuring the insured's insurance (whether the individual does so as the insured's employee or agent, as an employee of the insured's agent or in any other capacity), and

^{۲۳} ماده ۱۹ قانون ۱۹۰۶

(19) Subject to the provisions of the preceding section as to circumstances which need not be disclosed, where an insurance is effected for the assured by an agent, the agent must disclose to the insurer—...

²⁴ Ozlem , Gurses .” Marine Insurance Law” , Routledge, (2015) :7

بیشتری حمایت می کند. چنانچه بند ۲ ماده ۱۲ این آیین نامه مقرر می کند:

«نماینده مکلف است اطلاعات لازم درباره بیمه نامه درخواست شده از جمله نرخ و شرایط، استثنائات، تعهدات بیمه گر و وظایف بیمه گذار را با رعایت بخشنامه ها و دستورالعمل های مربوط، به متقاضی بیمه ارایه نماید».

همانطور که مشاهده می شود این بند علاوه بر تکرار تعهد اطلاع رسانی بیمه گر، نماینده را نیز موظف به رعایت آن می کند. این حمایت در ادامه تشدید شده و به موجب بند بعدی، نماینده موظف می گردد برای تضمین اجرای تعهد مزبور، وثیقه ای تودیع نماید. بند ۳ در این مورد چنین مقرر می نماید:

«به منظور تأمین و تضمین حقوق و مطالبات بیمه گذاران، بیمه شدگان، سایر اشخاص ذینفع و شرکت بیمه، تضمین لازم را نزد شرکت بیمه طرف قرارداد تودیع نماید. نوع و میزان تضمین متناسب با حجم فعالیت هر نماینده حقیقی یا حقوقی و شکل حقوقی ثبت آن، به تشخیص شرکت بیمه طرف قرارداد تعیین می شود».

اما نکته جالب تری که در این زمینه وجود دارد و مشابه آن در حقوق انگلستان پیش بینی نشده بود، بحث مسئولیت نماینده است. چنانچه شورایی در این زمینه پا را فراتر گذاشته و در تقنینی جدید، نماینده را نیز درکنار بیمه گر، مسئول جبران خسارت شناخته است. ماده ۱۶ آیین نامه در این زمینه اظهار می دارد:

«مسئولیت جبران خسارات مستقیم و یا غیرمستقیم وارده به بیمه گذار و سایر اشخاص ذینفع که ناشی از عمد، تقصیر، غفلت و یا قصور نماینده، کارکنان یا بازاریابان وی در رابطه با عملیات بیمه ای موضوع قرارداد نمایندگی بیمه باشد به صورت تضامنی بر عهده شرکت بیمه و نماینده است. در هر حال، مفاد این ماده نافی مسئولیت نماینده در مقابل خسارات وارده به شرکت بیمه، از جمله خسارت پرداختی، سایر هزینه ها و حق بیمه دریافت نشده نخواهد بود»

لذا مشاهده می شود که در فرض اخیر، علاوه بر بیمه گر، نماینده نیز مسئول مستقیم جبران خسارت خواهد بود و بیمه گذار می تواند برای جبران ضرر به او مراجعه نماید. جای تردید وجود ندارد که پیش بینی این مقرر می تواند در حوزه تعهد اطلاع رسانی تاثیر بسیار مثبتی داشته باشد.

۴-۴. شخص ثالث

منظور از شخص ثالث در بحث حاضر، فردی است که هیچگونه ارتباط و دخالتی در روند مذاکرات نداشته اما درعین حال صاحب اطلاعاتی است که می تواند تاثیر مستقیم بر سرنوشت قرارداد گذارد. سوال این است: آیا شخص فوق تعهدی نسبت به ارائه اطلاعات دارد؟

در خصوص شخص ثالث قاعده اولیه این است که علم و اطلاعات این شخص، ورودی در حوزه تعهد اطلاع رسانی ندارد؛ هرچند ممکن است اطلاعات مزبور، بسیار تاثیر گذار بوده، مسیر گفتگو را تغییر داده یا اساسا موجب ختم مذاکرات شود. ثالث وظیفه ای بر ارائه داده های فوق ندارد؛ زیرا بنا بر اصل نسبی بودن قراردادها، توافق طرفین نمی تواند منشا ایجاد تعهد برای ثالث باشد.

با وجود این، حقوق انگلیس در یک فرض استثنایی، برای ثالث ایجاد تعهد نموده است. موضوع درمورد «بیمه عمر به نفع ثالث» است. در اینجا مختصرا اشاره می شود که به موجب قانون بیمه ۲۰۱۲، افرادی که به عنوان ثالث، موضوع بیمه عمر قرار می گیرند، باید اطلاعات مورد نیاز بیمه گر را در مرحله پیش قرارداد ارائه نمایند و هرگونه کوتاهی ایشان در این زمینه، موجب نقض تعهد و ایجاد مسئولیت برای بیمه گذار است. لذا یکی از مهمترین موارد تعهد ثالث به اطلاع رسانی، تعهد شخص موضوع بیمه عمر است که در ماده ۸ قانون بیمه مصرف کننده سال ۲۰۱۲ مورد اشاره قرار گرفته است.^{۲۵}

^{۲۵} ماده ۸ قانون ۲۰۱۲

در خصوص جستجوی نتیجه این عنوان در حقوق ایران باید گفت، هیچ مقرره خاصی در قوانین داخلی بیمه وجود ندارد که ثالث را موظف به ارائه اطلاعات شخصی نماید؛ مگر در دو فرض خاصی که پیش از این به آن اشاره شد (بحث اطلاعاتی که ثالث در اختیار دارد و در عین حال جزء اطلاعات جامعی است که متعهد می تواند با جستجوی منطقی به آن دست یابد و یا اطلاعاتی که ثالث به عنوان کارشناس یا داور یا مشاور طرفین در اختیار داشته است). علت نیز روشن است؛ اعتقاد به «اصل نسبی بودن قراردادها» و حمایت سفت و سخت قانون و فقه ما از این اصل، مانع از اعمال هرگونه تکلیف به افراد خارج از قرارداد می شود.

۴-۵. متعهد له

منظور از متعهد له در تعهد اطلاع رسانی، شخصی است که ذی حق دریافت اطلاعات است. این شخص به فراخور بحث، می تواند بیمه گذار یا بیمه گر باشد، چرا که هریک از این دو طرف به نوعی از حمایت تعهد اطلاع رسانی برخوردار بوده و در عین حال، دریافت اطلاعات، نقش بسیار مهمی در تعیین استراتژی آنها خواهد داشت. کماینکه بیمه گذار به واسطه اطلاعاتی که دریافت می کند، از شرایط، محدودیت و ظرفیت های بیمه نامه مطلع گردیده و امکان مقایسه و جستجو می یابد. در مقابل بیمه گر در موقعیتی حساس تر! بنا به اطلاعاتی که از بیمه گذار دریافت می کند، ریسک اقتصادی قرارداد را سنجیده و به فراخور شرایطی را پیش بینی یا اساساً متمایل به عقد یا از انعقاد قرارداد منصرف می گردد. لذا وجود این منافع و حساسیت ها، هریک از طرفین را در مقام «متعهدله» قرارداد و او را ذی حق اجرای تعهد قرار می دهد.

۵. ضمانت اجرای نقض تعهد اطلاع رسانی در عقود بیمه ای

نقض تعهد اطلاع رسانی دارای ضمانت اجرای حقوقی می باشد. در این راستا مطالب به تفکیک در حقوق انگلیس و ایران مورد اشاره قرار می گیرد. مطلب با حقوق انگلیس آغاز شده و از آنجایی که قانون بیمه مصرف کننده و غیر مصرف کننده، تقریباً ضمانت اجرای واحدی دارند، در یک عنوان مورد اشاره قرار می گیرند

۵-۱. ضمانت اجرای نقض تعهد اطلاع رسانی در حقوق انگلیس

نتیجه ی تلاش های کمیسیون مشترک تدوین قانون بیمه، گسترش ضمانت اجرا و تعیین چهارچوب مشخص بود^{۲۶}؛ درواقع قانونگذار چرخشی بزرگ در این بخش داشته و سعی نمود به طرز مطلوب، گزینه های جدیدی را در این زمینه وارد کند. لذا می توان اذعان داشت رکن قانونی یا بخش ضمانت اجرا، مهم ترین بخش قوانین جدید بیمه است^{۲۷}. چون پیش از این، تنها ضمانت اجرای موجود برای نقض تعهد اطلاع رسانی، پیش بینی حق ابطال بود (مستنبط از قانون ۱۹۰۶) و بیمه گر با گزینه دیگری برای جبران خسارت خویش مواجه نبود که البته این امر انتقادات خاص خود را به همراه داشت.

این انتقادات در نهایت موجب شد قوانین جدید دست به ابداعات جالبی زنند. بررسی های انجام گرفته، نیاز به انعطاف را محرز، و در نهایت قانونگذار، شیوه های جبران را گسترش داد. نتیجه این تغییر ضمانت اجراهایی بود که به تناسب از

(8) Insurance on life of another (1) This section applies in relation to a consumer insurance contract for life insurance on the life of an individual ("L") who is not a party to the contract. (2) If this section applies— (a) information provided to the insurer by L is to be treated for the purposes of this Act as if it were provided by the person who is the party to the contract, but (b) in relation to such information, if anything turns on the state of mind, knowledge, circumstances or characteristics of the individual providing the information, it is to be determined by reference to L and not the party to the contract.

²⁶ Chadbourne & Parke " The insured's post-contractual duty of good faith under English and Scottish law: an update on reform proposals " LLP, March 28 2011

²⁷John , Dunt . " Marine Cargo Insurance ", CRC Press, (2015) : 87

کیفیت قصد متعهد تائر می پذیرفت؛ در ادامه هر یک از این ضمانت اجراها مورد اشاره قرار می گیرد.

۱-۱-۵. حق ابطال

مهمترین ضمانت اجرایی که برای نقض تعهد اطلاع رسانی پیش‌بینی شده، حق ابطال قرارداد است. این ضمانت اجرا از ۱۹۰۶ به طور رسمی وارد قانون گردید و در طول سالیان متمادی به عنوان تنها شیوه جبران خسارت شناخته می شد؛ به طوری که بعدها انحصار ضمانت اجرا، به عنوان یکی از اساسی ترین ایرادات قانون بیمه قلمداد شد. قوانین جدید در پاسخ به این انحصار، انعطاف زیادی را ایجاد نمودند؛ اما حق ابطال کماکان به عنوان مهمترین شیوه جبران، در محور قرار گرفت.^{۲۸}

۲-۱-۵. تعدیل قرارداد

در پی انتقادات وارده بر منعطف نبودن ضمانت اجرا به خصوص در فرض عدم عمد بیمه گذار^{۲۹}، ضمانت اجرای دومی در قالب تعدیل قرارداد توسط قانونگذار مورد پیش بینی قرار گرفت. این شیوه که خود به دو صورت تحقق پیدا نموده است، در فروضی اعمال می شود که بیمه گذار در نقض تعهد، هیچگونه عمد و یا حتی بی احتیاطی ای نداشته و صرفاً به دلیل بی دقتی، در زمینه ارائه اطلاعات غفلت نموده است.

اما از سوی دیگر باید به متعهدله نیز توجه نمود. در فرض حاضر، بی دقتی بیمه گذار اطلاعاتی را از بیمه گر پنهان نموده که از لحاظ عرف نیز قابل اغماض نیست. حمایت از متعهد نباید منجر به پذیرش این خسارت برای بیمه گر گردد؛ لذا قانونگذار راه های تعدیلی خاصی را برای او پیش بینی نموده تا از آن طریق بتواند موقعیت قراردادی خویش را بهبود ببخشد. این تعدیل گاه از طریق «ایجاد شرایط جدید» و گاه از طریق «تغییر در پوشش خسارت» ایجاد می شود. در ادامه به هریک از این موارد اشاره می گردد.^{۳۰}

۲-۵: ضمانت اجرای نقض تعهد اطلاع رسانی در حقوق ایران

در حقوق ایران، دو حالت روانی در وقوع نقض تعهد اطلاع رسانی، دخیل است. عدم ارائه اطلاعات به صورت عامدانه یا موارد غیرعامدانه. به تبع ضمانت‌های اجرایی که در قانون پیش بینی شده، از حالت های فوق تاثیر پذیرفته اند. اما به طور خلاصه در حقوق بیمه ایران، اجرای تعهد اطلاع رسانی با ضمانت‌های اجرایی مانند بطلان، فسخ، تعدیل و کاهش خسارت حمایت می شود.^{۳۱}

در حقوق انگلیس، نظریه وجود رابطه سببیت بین انعقاد قرارداد بیمه و نقض تعهد به افشا ارائه شده است: اگرچه در قانون بیمه دریایی ۱۹۰۶ انگلیس، هیچگونه بحثی درخصوص این رابطه سببیت مطرح نشده بود، ولی رویه قضایی به این نتیجه رسیده بود که اطلاعات افشا نشده یا اطلاعاتی که به طور درست ارائه نشده‌اند باید سبب انعقاد قرارداد بیمه شده باشند قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس نیز به صراحت بحثی درخصوص رابطه سببیت مطرح نشده است، اما این بار قانون گذار با عباراتی شفاف تر به طور ضمنی لزوم رابطه سببیت بین اطلاعات ارائه شده و انعقاد قرارداد بیمه را تأیید نموده است. بند ۳ ماده ۷ قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس، در تعریف اطلاعات اساسی، بیان میکند که اطلاعاتی اساسی محسوب می شوند که به قضاوت یک بیمه گر محتاط در تصمیم‌گیری درخصوص انعقاد یا عدم انعقاد قرارداد اثر بگذارند یا موجب شوند بیمه گر با شرایط متفاوتی

^{۲۸} قاسمی، شهرام، عسکری، سید حکمت اله، و رنجبر، مسعودرضا. (۱۴۰۰). نقض تعهد به اطلاع رسانی در روابط قراردادی اشخاص در حقوق ایران و انگلستان. تحقیقات حقوقی بین المللی، ۱۴(۵۴)، ۴۲۹-۴۴۸.

^{۲۹} Tomas, kontautas. "Duty Of disclosure in insurance law" (2002): 26

^{۳۰} حسینی، مینا. (۱۳۹۹). انواع خسارت های نقض تعهدات قراردادی و شرایط مطالبه آنها در نظام حقوقی آلمان با مروری بر رویکرد حقوق ایران. حقوق فناوری های نوین، ۱(۱)، ۱۳۵-۱۶۵.

^{۳۱} پارساپور، محمداقبر، قدیمی، احسان و کبیری شاه‌آباد، حمید (۱۳۹۶). «بررسی خودداری از پذیرش اجرای قرارداد از سوی متعهدله در حقوق ایران و فقه امامیه با نگاهی به اصول حقوق قراردادهای اروپا و کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا». پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره ۲۱، شماره ۴، ص ۵۷-۸۲.

قرارداد بیمه را منعقد کند. بر این اساس، در زمان انعقاد قرارداد بیمه‌گر اطلاعاتی را که بیمه‌گذار ارائه نموده است، بررسی می‌کند و بر اساس این اطلاعات تصمیم می‌گیرد که آیا قرار را منعقد کند یا خیر؟ ثانیاً در صورت انعقاد چه شرایطی را در قرارداد اعمال کند؟ رویه قضایی انگلیس به این نتیجه رسیده است که صرف عدم افشا و ارائه نادرست اطلاعات در غیاب برخی شرایط خاص، لطمه‌ای به اعتبار قرارداد بیمه در پی می‌آورد و بیمه از حق فسخ قرارداد بیمه برخوردار نمی‌شود.

۵-۲-۱. بطلان

بطلان قرارداد به واسطه نقض تعهد اطلاع‌رسانی در ماده ۱۲ قانون بیمه مورد اشاره قرار گرفته است. به موجب این ماده، چنانچه بیمه‌گذار بصورت عامدانه از ارائه اطلاعات خودداری نموده یا با ارائه اظهارات دروغین، بیمه‌گر را فریب دهد، قرارداد بیمه باطل خواهد بود. بطلانی که مقید به هیچ شرطی نیست. در واقع ترکیب «سکوت یا دروغ عامدانه بیمه‌گذار» و «تاثیر در بیمه‌گر» مستقیماً منجر به بطلان قرارداد می‌شود و هیچ گزینه دیگری برای تعدیل آن وجود ندارد. در این فرض، قانونگذار اجازه داده است بیمه‌گر، حق بیمه دریافتی را برای خود محفوظ نگه داشته و حتی برای مطالبه حق بیمه‌های معوقه، اقدام نماید.

۵-۲-۲. حق فسخ

ضمانت اجرای دومی که برای نقض تعهد پیش‌بینی شده، حق فسخ بیمه‌گر است. این گزینه زمانی برای بیمه‌گر ایجاد می‌شود که بیمه‌گذار بصورت غیر عامدانه تعهد اطلاع‌رسانی را نقض کرده باشد. در واقع چنانچه بیمه‌گذار از روی بی‌احتیاطی و بی‌توجهی، پاره‌ای از اطلاعات اساسی را ارائه ننماید، بیمه‌گر می‌تواند قرارداد صرفاً به استناد عدم دریافت اطلاعات فسخ نماید.^{۳۲}

تنها نکته‌ای که در این خصوص باقی می‌ماند این است که بنابر قانون، فسخ بیمه‌گر برای اثردهی، نیاز به اعلام دارد و این اعلام صرفاً باید به واسطه ارسال اظهارنامه رسمی صورت پذیرد. در این فرض، تاریخ انحلال قرارداد به واسطه فسخ، ده روز پس از ارسال اظهارنامه خواهد بود و بیمه‌گر موظف است حق بیمه‌های دریافتی تا آن تاریخ را به بیمه‌گذار مسترد نماید.

۵-۲-۳. تعدیل قرارداد

در خصوص بحث تعدیل در حقوق داخلی نیز باید گفت حق تعدیل، فرصتی است که از سوی قانونگذار برای بیمه‌گر و در عرض حق فسخ او، شناسایی شده است. این حق که در ماده ۱۳ قانون بیمه مورد پیش‌بینی قرار گرفته، از یک جهت مشابه حقوق انگلیس و از دو جهت با آن متفاوت است. وجه تشابه آن این است که موارد اعمال آن صرفاً مربوط به نقض غیرعامدانه تعهد است؛ لذا در فرض نقض عامدانه، نمی‌توان از چنین گزینه‌ای استفاده نمود و همانطور که گفته شد، قرارداد خودبده خود منحل می‌شود. در مورد وجوه اختلاف نیز باید گفت، اول اینکه مورد استفاده از این حق صرفاً محدود به تعدیل مالی از جهت مطالبه حق بیمه اضافه است؛ لذا فرصتی برای درج شرایط جدید یا کاهش نسبت پوشش خسارت از طرف قانونگذار پیش‌بینی نشده است؛ ثانیاً، صراحتاً استفاده از شرط تعدیل مالی از سوی بیمه‌گر، منوط به رضایت بیمه‌گذار شده است؛ لذا چنانچه بیمه‌گذار رضایتی به شرایط جدید نداشته باشد، بیمه‌گر کماکان محدود به استفاده از حق فسخ (انحلال قرارداد به شرط استرداد حق بیمه‌های دریافتی) خواهد بود.^{۳۳}

۵-۲-۴. کاهش پرداخت خسارت

^{۳۲} خورشیدیان، محمدعلی و محمدی بصیر، فرهاد (۱۳۹۶). «الزام به اجرای عین تعهدات قراردادی در حقوق ایران در مقایسه با اسناد نوین حقوق خصوصی». دوفصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی، شماره ۷۹ و ۸۰، ص ۶۷-۹۶.

^{۳۳} طهماسبی، علی (۱۳۹۷). «مطالعه تطبیقی الزام به ایفای عین تعهد و فسخ قرارداد در حقوق ایران و آلمان». پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره ۲۲، شماره ۱، ص ۲۷-۴۹.

در حالت طبیعی، بیمه گر با توجه به اطلاعات دریافتی و سنجش ریسک اقتصادی، میزان خاصی از خسارت احتمالی را تحت پوشش قرار داده و یا درکنار پوشش کامل خسارت، شرایطی را وارد می نماید که برای موقعیت نهایی او تعدیل کننده باشد. از این رو زمانی که با اطلاعات پنهان مانده روبه رو می شود یا فریب بیمه گذار برای او روشن می گردد، به راحتی توازن اقتصادی قرارداد خود را از دست می دهد.

این آگاهی قبل از وقوع خسارت، راه چاره هایی مانند فسخ یا تعدیل قرارداد را پیش روی بیمه گر قرار می دهد؛ اما بعد از وقوع خسارت، موقعیت فرق خواهد نمود^{۳۴}.

توضیح اینکه بعد از وقوع خسارت، بیمه گذاری در مقابل وجود دارد که به هر حال آسیب دیده و درعین حال عدم ارائه اطلاعات، از روی عمد و آگاهی او نبوده است (چراکه نقض عامدانه مستقیماً منجر به بطلان قرارداد می گردد)، لذا چشم پوشی از او آسان نبوده و به نوعی دور از انصاف و عدالت است. قانونگذار به واسطه همین مقدمات، راه حلی میانی برای پوشش خسارت دو طرف در نظر گرفته و آن پیش بینی حق کاهش خسارت پرداختی از سوی بیمه گر است. چنانچه به موجب قسمت اخیر ماده ۱۳ قانون بیمه «اگر مطلب اظهار نشده یا اظهار خلاف واقع بعد از وقوع حادثه معلوم شود خسارت به نسبت وجه بیمه پرداختی و وجهی که بایستی در صورت اظهار خطر به طور کامل و واقع پرداخته شده باشد تقلیل خواهد یافت». لذا آخرین راه حلی که در مسیر اجرای تعهد اطلاع رسانی توسط قانونگذار پیش بینی شده، جبران ضرر وارده به بیمه گر از طریق تقلیل خسارت قابل پرداخت خواهد بود.

۳-۵ ارائه راهکارهای شیوه تعدیل ضمانت اجرا در حقوق ایران بر اساس تجربیات تقنینی و قضایی انگلیس

همان طور که در بخش های قبل گفتیم؛ مطابق قانون بیمه ایران، در صورت خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات کاذبه، بیمه گر حق فسخ قرارداد را دارد و در صورت عمدی بودن نقض تعهد، عقد بیمه باطل است؛ مشروط بر اینکه خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات کاذبه به نحوی باشد که موضوع خطر را تغییر دهند یا از اهمیت آن نزد بیمه گر بکاهد. حال، سؤالی که مطرح می شود، این است که مفهوم و کارکرد شرط اخیر چیست؟ به عبارت دیگر، این شرط که خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات کاذبه باید موجب تغییر موضوع خطر شود یا از اهمیت آن نزد بیمه گر بکاهد، چگونه تأثیر خود را در هنگام انعقاد عقد نمایان می کند؟ بند ۳ ماده ۷ قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس با بیان اینکه اطلاعاتی اساسی محسوب می گردند که بر تصمیم گیری بیمه گر محتاط اثر بگذارند، با شرط مقرر در قانون بیمه ایران مبنی بر اینکه خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات کاذبه باید که موضوع خطر را تغییر دهد یا از اهمیت آن نزد بیمه گر بکاهد، دارای مفهومی یکسان است و این دو مقرر در صدد بیان الزام واحدی هستند و آن چیزی جز لزوم رابطه سببیت بین ارائه اطلاعات و انعقاد قرارداد نیست. به عبارت دیگر، نقض تعهد بیمه گذار از طریق خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات خلاف واقع باید سبب انعقاد قرارداد توسط بیمه گر شده باشد و در صورتی که چنین رابطه سببیتی وجود نداشته باشد، ضمانت اجرای ابطال قرارداد یا حق فسخ نیز به وجود نخواهد آمد^{۳۵}.

یکی از کارکردهای رابطه سببیت، تعدیل ضمانت اجرای نقض تعهد به ارائه اطلاعات است، زیرا اگر بپذیریم که بیمه گر برای اثبات ابطال قرارداد یا برخورداری از حق فسخ ابتدا باید ثابت کند که مطالب اظهار نشده یا اظهار خلاف واقع اساسی محسوب می گردند و سپس، با توجه به لزوم رابطه سببیت، باید ثابت کند که همین اطلاعات سبب انعقاد قرارداد توسط او شده اند، تا حدود زیادی دامنه اختیارات بیمه گر در ابطال قرارداد کاسته شده و موجب تعدیل ضمانت اجرای سنگین نقض

^{۳۴} احمدوند، ولی الله (۱۳۸۳)، آثار و احکام شرط تعیین خسارت ناشی از تاخیر و عدم اجرای تعهد در حقوق ایران با مطالعه تطبیقی، فصلنامه مصباح، شماره ۶۱، ص ۳۲-۵.

^{۳۵} Abuzaid, Dina Esmaeil (2018), Reform of the Doctrine of Utmost Good Faith: a comparative study between the UK and Saudi Arabia, Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Law, University of Sterling.

تعهد به ارائه اطلاعات می‌گردد.

قانون ایران درخصوص نقض تعهد به رعایت حداکثر حسن‌نیت و در نتیجه نقض تعهد به ارائه اطلاعات از سوی بیمه‌گر سکوت کرده است، ولی با توجه به مطالب فوق و پذیرش دوطرفه بودن تعهد به ارائه اطلاعات باید پذیرفت که قانونگذار ایران صرفاً از باب غلبه در خصوص نقض تعهد بیمه‌گذار صحبت نموده است. از این رو، چنانچه بیمه‌گر نیز نسبت به خودداری از اظهار مطالب یا اظهارات خلاف واقع اقدام نماید، ضمانت‌اجرای مشابهی برای نقض تعهدات وی وجود خواهد داشت. البته به دلیل آنکه در غالب موارد این بیمه‌گذار است که اطلاعات اضافی نسبت به بیمه‌گر دارد، در عمل شاید مجسم کردن این مفهوم قدری نامأنوس به نظر برسد؛ برای مثال در فرضی که بیمه‌گذاری برای اولین بار اقدام به حمل کالای فله‌ای خود از راه دریا می‌کند و در نقطه مقابل بیمه‌گری قرار دارد که سالهاست در امر بیمه حمل‌ونقل کالای فله‌ای از طریق دریا فعالیت دارد، بیمه‌گر اطلاعات بیشتری در مورد خطرات مسیرهای دریایی نسبت به آسیب‌دیدن کالای فله‌ای دارد و در صورتی که این اطلاعات خاص را به بیمه‌گذار ارائه کند، نسبت به تصمیم وی در مورد انعقاد قرارداد بیمه و شرایط آن از جمله حق بیمه مؤثر خواهد بود^{۳۶}.

در هر حال، به توجه به استدلالهای فوق تعهد به رعایت دکترین حداکثر حسن‌نیت، تعهدی دوطرفه است که از ناحیه بیمه‌گذار و بیمه‌گر باید رعایت شود. نهادن تعهد به رعایت دکترین حداکثر حسن‌نیت بر دوش بیمه‌گر از سنگینی مسئولیت بیمه‌گذار می‌کاهد، زیرا از یک طرف بیمه‌گر نیز در ارائه اطلاعاتی که می‌داند همانند بیمه‌گذار تلقی می‌گردد و در صورت نقض تعهد مسئول است و از طرف دیگر چون تعهد به رعایت دکترین حداکثر حسن‌نیت در تمام مدت قرارداد باید رعایت گردد. اگر بیمه‌گر قصد ابطال قرارداد بیمه را داشته باشد، باید قصد وی همراه با حداکثر حسن‌نیت باشد. در نتیجه، تأکید بر دوطرفه بودن تعهد موجب تعدیل ضمانت‌اجرای سنگین نقض تعهد به افشای اطلاعات محسوب می‌گردد^{۳۷}.

همچنانکه پیش از این گفته شد، قانونگذار انگلیس با بررسی رویه قضایی و نیز توجه به پیشرفت صنعت بیمه، همواره به دنبال راهکارهایی بوده است که موارد ابطال قرارداد بیمه را محدودتر سازد. یکی از تغییرات مهمی که قانون بیمه ۲۰۱۵ به تأسی از رویه قضایی سابق محاکم انگلیس در قانون اعمال نمود، تأکید بر نقش فعال بیمه‌گر در فرایند ارائه اطلاعات است. مطابق بند ۴ ماده ۳ قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس، بیمه‌گذار باید هر گونه اطلاعاتی را که می‌داند یا باید بداند در مقابل بیمه‌گر افشا کند. در ادامه بیان شده است که هرگاه بیمه‌گذار نتواند نسبت به افشای این اطلاعات اقدام کند، باید به بیمه‌گر به‌گونه‌ای تذکر بدهد که یک بیمه‌گر محتاط آگاه شود که خودش باید برای کشف اطلاعات اساسی تحقیقات بیشتری بکند. لذا مطابق این مقرره، تکلیف جدیدی بر عهده بیمه‌گر قرار داده شده است، مبنی بر اینکه گاهی خود مکلف به انجام تحقیقات جهت کشف اطلاعات اساسی است و نباید صرفاً منتظر باشد که بیمه‌گذار تمام اطلاعات را برای او فراهم و افشا کند. نتیجه این امر آن است که بیمه‌گر در موارد متعددی از اثبات نقض تعهد بیمه‌گذار عاجز می‌ماند و در نتیجه، امکان ابطال قرارداد بیمه را در این موارد از دست می‌دهد^{۳۸}.

مواد ۱۲ و ۱۳ قانون بیمه ایران، هیچ‌گونه مقرراتی مشابه قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس ندارد و به‌طور کلی تکلیف افشای اطلاعات و خودداری از اظهارات خلاف واقع را صرفاً درخصوص بیمه‌گذار بیان کرده و هیچ‌گونه توجهی به نقش فعال بیمه‌گر در فرایند ارائه اطلاعات ننموده است. نتیجه این امر افزایش مواردی است که بیمه‌گر می‌تواند نسبت به فسخ قرارداد اقدام کند یا درصدد اثبات باطل بودن قرارداد برآید. اگرچه بهترین راه حل در این خصوص انجام اصلاحات از طریق

³⁶ Birds, John (2016), *Birds' Modern Insurance Law*, 10th Edition, Sweet & Maxwell.

³⁷ Lowry, John (2009), "Whither the Duty of Good Faith in UK Insurance Contracts", *Connecticut Insurance Law*, Volume 16.

³⁸ Treitel, Sir Guenter (2003), *The Law of Contract*, Thomson (Sweet & Maxwell) publication, Eleventh Edition.

قانونگذار است، اما در شرایط نمود و مدعی شد کارتر اطلاعاتی در خصوص وضعیت جنگی آن منطقه و نیز آسیب‌پذیر بودن قلعه به وی ارائه ننموده است. قاضی مانزفیلد در مقام قاضی پرونده مقرر نمود که آقای کارتر باید در مقابل بیمه‌گر از خود حداکثر حسن‌نیت را نشان می‌داد و تمام اطلاعات اساسی مربوط به خطر را افشا می‌کرد، زیرا بیمه‌گر به ارائه اطلاعات توسط بیمه‌گذار تکیه نموده و بر اساس اعتماد به وی اقدام نموده است.³⁹

۶- نتیجه‌گیری:

تعهد اطلاع‌رسانی پیش قراردادی در حوزه قراردادهای بیمه مورد بررسی قرار گرفت. در این راستا، دو قانون بیمه مصرف‌کننده مصوب ۲۰۱۲ و قانون بیمه غیرمصرف‌کننده مصوب ۲۰۱۵ از حقوق انگلستان و قانون بیمه ایران مصوب ۱۳۱۶ منبع مطالعه قرار گرفته و ظرفیت‌های قانونی خویش را ارائه نمودند. از حاصل این مطالعه تطبیقی مشخص گردید قانون بیمه ۲۰۱۲، مسئولیت ارائه اطلاعات بیمه‌گذار را صرفاً محدود به مواردی می‌داند که پرسش‌های لازم از سوی بیمه‌گر مطرح شده باشد. لذا در سایر موارد، ارائه اطلاعات از سوی بیمه‌گذار، حالتی داوطلبانه می‌یابد. در مقابل قانون بیمه ۲۰۱۵، با حذف ارائه داوطلبانه، ابتدائاً مسئولیت ارائه اطلاعات را بر عهده بیمه‌گذار قرارداده و در مرحله بعد برای تعدیل این وظیفه، حدود و ثغور خاصی بر آن می‌افزاید. قانون ایران نیز بدون اشاره اولیه به تعهد اطلاع‌رسانی از سوی بیمه‌گذار، صرفاً مقرراتی در مورد کیفیت ارائه و شرایط نقض تعهد پیش‌بینی می‌نماید. مضمون تعهد و کیفیت ضمانت اجرا، موضوعات دیگری بود که در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار گرفت و شباهت‌ها و تفاوت‌های خود را به تصویر کشید.

در این میان عمده نتیجه‌ای که از مطالعه تطبیقی فوق‌بدست می‌آید، شباهت قانون بیمه ایران به قانون بیمه مصرف‌کنندگان ۲۰۱۲ انگلستان است. همانطور که گفته شد در قانون بیمه ۲۰۱۲ فرضی به عنوان تعهد اولیه بر ارائه اطلاعات از سوی بیمه‌گذار وجود ندارد و آنچه در حوزه تعهد قرار می‌گیرد، صرفاً اطلاعاتی است که بیمه‌گذار باید در مقام پاسخ به پرسش یا بصورت داوطلبانه ارائه نماید. در این زمینه در قانون بیمه ایران نیز نمی‌توان مقررره‌ای یافت که بیمه‌گذار را بدو مکلف به ارائه اطلاعات نموده باشد. در واقع مضمون مواد در قانون بیمه به گونه‌ای است که صرفاً بیمه‌گذار را از سکوت و ارائه اطلاعات متقابلانه منع می‌نماید، بدون اینکه تکلیفی مستقل در زمینه ارائه اطلاعات بر او تحمیل نماید. بحث تقلب مشخص است. صرفاً نهی‌ای است که حاوی ضمانت اجرای خاص بوده و نتیجه‌ای من باب وظیفه اولیه ارائه اطلاعات از آن برداشت نمی‌شود. تعهد دیگر بیمه‌گذار مبنی بر «عدم سکوت» نیز نتیجه مشابهی دارد. این عنوان نشان‌دهنده این است که حتی در فرض وجود تعهد، بیمه‌گذار صرفاً موظف به ارائه اطلاعاتی است که در اختیار دارد؛ چراکه در هیچ قسمت قانون، مقررره خاصی برای تحمیل وظیفه جستجو یا فرض اطلاعات در ذهن بیمه‌گذار پیش‌بینی نشده است. لذا بیمه‌گذار صرفاً موظف به ارائه اطلاعاتی است که در اختیار دارد.

مجموع این عوامل با توجه به کیفیت لحن قانونگذار در قانون ۲۰۱۵ (فرضی که بخواهد درج تکلیف کند)، بیش از پیش نشان می‌دهد تعهد اولیه خاصی در قانون بیمه ما برای بیمه‌گذار وجود ندارد و فرض تعهد اطلاع‌رسانی صرفاً محدود به مواردی است که مخاطب پرسش بیمه‌گر قرار گرفته و یا داوطلبانه قصد ارائه اطلاعات را دارد. موقعیتی که بسیار به قانون بیمه مصرف‌کنندگان انگلیس مصوب ۲۰۱۲ شباهت دارد.

در قراردادهای بیمه به این دلیل که خطری که قرار است تحت پوشش بیمه واقع شود، در اکثر مواقع برای بیمه‌گذار روشن است ولی برای بیمه‌گر به صورت کامل معلوم نیست، برخلاف سایر عقود، صرف این‌که طرفین سوءنیت نداشته باشند، کفایت

³⁹ Hasson, R.A. (1969), "The Doctrine of uberrima fides in Insurance Law- A Critical Evaluation", The Modern Law Review, Volume 32.

نمی‌کند. این نابرابری اطلاعات موجب شده است، قرارداد بیمه قراردادی مبتنی بر حداکثر حسن‌نیت باشد. حسن‌نیت بیمه‌گذار در قالب تعهد به ارائه اطلاعات نمایانگر می‌شود که با «خودداری از اظهار مطالب» یا «اظهارات خلاف واقع» نقض می‌شود. مطابق قانون بیمه ۱۳۱۶ ایران، در صورتی که نقض تعهد عمدی باشد، قرارداد بیمه باطل می‌شود و در صورت غیرعمدی بودن نقض تعهد، بیمه‌گر از حق فسخ قرارداد برخوردار می‌شود. با در نظر گرفتن حجم مبادلات تجاری در دنیای امروز، خصوصاً در قراردادهای بین‌المللی، امکان از دست دادن پوشش بیمه‌ای، واقعه‌ای مهلک برای بیمه‌گذار خواهد بود. قانون بیمه دریایی ۱۹۰۶ انگلیس همواره از سوی دکتین و رویه قضایی به سبب سنگین بودن ضمانت‌اجرای نقض تعهد به ارائه اطلاعات مورد انتقاد بوده است. به همین جهت رویه قضایی این کشور راهکارهایی را برای تعدیل این ضمانت‌اجرا پیشنهاد می‌نمود؛ تا اینکه در سال ۲۰۱۵ قانون بیمه جدید انگلیس تصویب شد و در راستای تعدیل ضمانت‌اجرای تعهد به ارائه اطلاعات گام برداشت. مقایسه دو قانون نشان می‌دهد که قانونگذار با آگاهی از پیشرفت صنعت بیمه، به هر طریق ممکن سعی در محدود نمودن موارد اعمال ضمانت‌اجرای نقض تعهد به ارائه اطلاعات داشته است. قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلیس در گام اول گستره تعهد بیمه‌گذار در ارائه اطلاعات را تا حدود دقیقی مشخص نموده است. در همین راستا قانون مزبور اولاً اطلاعاتی را که بیمه‌گذار مکلف به ارائه آنهاست معین نموده، و ثانیاً به جهت هر چه دقیق‌تر شدن مرزهای تعهد بیمه‌گذار، اطلاعاتی را که بیمه‌گذار از ارائه آنها معاف است نیز مشخص کرده است. در گام دوم، قانون یادشده در خصوص نحوه اعمال ضمانت‌اجرای نقض تعهد مقررات دقیقی را تصویب نموده است. در مقابل، قانون بیمه ایران که ضمانت‌اجرای سنگینی را برای نقض تعهد به ارائه اطلاعات پیش‌بینی نموده، برخلاف قانون بیمه انگلیس، مشخص نکرده است که مرزهای تعهد بیمه‌گذار در ارائه اطلاعات تا کجا ادامه دارد و در نحوه اعمال ضمانت‌اجرا نیز هیچ محدودیتی پیش‌بینی نشده است. با توجه به سکوت قانونگذار در خصوص مرزبندی تعهدات بیمه‌گذار در ارائه اطلاعات و گسترش موارد اعمال ضمانت‌اجرای فسخ و ابطال قرارداد بیمه، باید به دنبال راهکارهایی برای تعدیل سنگینی این ضمانت‌اجرا بود. با بررسی مقررات قانون بیمه ایران و استفاده از تجربه رویه قضایی محاکم انگلیس، خصوصاً قبل از تصویب قانون جدید بیمه این کشور، می‌توان راهکارهایی را برای تعدیل ضمانت‌اجرای نقض تعهد به ارائه اطلاعات در حقوق ایران ارائه نمود که عبارتند از:

۱- تأکید بر لزوم رابطه سببیت بین عدم ارائه اطلاعات و انعقاد قرارداد،

۲- تأکید بر دوطرفه بودن تعهد به ارائه اطلاعات،

۳- تأکید بر نقش فعال بیمه‌گر در فرایند ارائه اطلاعات،

۴- توسعه موارد معافیت از ارائه اطلاعات.

بر این اساس، پیشنهاد می‌گردد قانونگذار در هنگام اصلاح قانون قدیمی بیمه ۱۳۱۶ به سبب سنگینی ضمانت‌اجرای نقض تعهد به ارائه اطلاعات حدود تعهدات بیمه‌گذار را در این زمینه مشخص کند و در اعمال ضمانت‌اجرا نیز محدودیت‌هایی را پیش‌بینی نماید. همچنین، تا آن زمان نیز، رویه قضایی با استدلال‌های مطرح شده در این پژوهش می‌تواند به دنبال تعدیل این ضمانت‌اجرا باشد. همچنین پیشنهاد ما به قانونگذار این است که در اصلاح قانون بیمه اولاً تعهد اطلاع‌رسانی را صریحاً و به صورت شفاف به رسمیت بشناسد. ثانیاً حدود و استثنائات این تعهد را با توجه به مبانی آن در قالب مواد قانونی پیش‌بینی نماید.

فهرست منابع :

۱. احمدوند، ولی الله (۱۳۸۳)، آثار و احکام شرط تعیین خسارت ناشی از تاخیر و عدم اجرای تعهد در حقوق ایران با مطالعه تطبیقی، فصلنامه مصباح، شماره ۶۱، ص ۳۲-۵.

۲. امینی، منصور، محمد رضا حاذقی اقدم « تعهد بیمه‌گذار مبنی بر مطلع ساختن بیمه‌گر در فرض افزایش ریسک: مطالعه تطبیقی حقوق بیمه ایران، چین و اصول قراردادهای بیمه اروپا ». *مطالعات حقوقی*. ۱۳، ۱ (۱۴۰۰): ۱-۲۸.
۳. پارساپور، محمدباقر، قدیمی، احسان و کبیری شاه‌آباد، حمید (۱۳۹۶). «بررسی خودداری از پذیرش اجرای قرارداد از سوی متعهدله در حقوق ایران و فقه امامیه با نگاهی به اصول حقوق قراردادهای اروپا و کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا». *پژوهش‌های حقوق تطبیقی*، دوره ۲۱، شماره ۴، ص ۵۷-۸۲.
۴. پیله ور، مرضیه « مبانی فقهی مشروعیت عقد بیمه ». *فقه و مبانی حقوق اسلامی*. ۲، ۶ (۱۳۸۹) : ۱۱۹-۱۳۷.
۵. جعفری لنگرودی، محمدجعفر. *ترمینولوژی حقوق*. چاپ هفدهم. تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۶.
۶. خورسندیان، محمدعلی و محمدی بصیر، فرهاد (۱۳۹۶). «الزام به اجرای عین تعهدات قراردادی در حقوق ایران در مقایسه با اسناد نوین حقوق خصوصی». *دوفصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی*، شماره ۷۹ و ۸۰، ص ۶۷-۹۶.
۷. صالحی، جواد، یوسف ابراهیمی « مبانی و قلمرو تعهد به ارائه اطلاعات به مصرف‌کننده کالا ». *فصلنامه علمی پژوهشی حقوق مدنی*. ۱، (۱۳۹۱).
۸. طهماسبی، علی (۱۳۹۷). «مطالعه تطبیقی الزام به ایفای عین تعهد و فسخ قرارداد در حقوق ایران و آلمان». *پژوهش‌های حقوق تطبیقی*، دوره ۲۲، شماره ۱، ص ۲۷-۴۹.
۹. عابدیان، میر حسین، عبد العظیم خروشی « تعهدات پیش قراردادی بیمه‌گر و جای خالی آن در لایحه بیمه تجاری ». *مجله تحقیقات حقوقی*. ۵۰، (1388) : ۲۱۹-۲۵۴.
۱۰. کاتوزیان، ناصر. *نظریه عمومی تعهدات*. چاپ چهارم. تهران: نشر میزان، ۱۳۸۶.
۱۱. میرزایی، محمد. « مبانی، شرایط و آثار تعهد به ارائه اطلاعات در عقد بیمه در حقوق ایران و انگلیس ». *پایان نامه کارشناسی ارشد، دماوند: دانشگاه آزاد اسلامی*، ۱۴۰۱.
۱۲. محمدی، مجتبی، محمد هادی جواهر کلام « تعدیل ضمانت‌اجرای تعهد به ارائه اطلاعات در قراردادهای بیمه مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و انگلیس ». *مجله حقوقی دادگستری*. ۱۶، ۱۱۷ (۱۴۰۱) : ۲۷۷-۲۹۷.
۱۳. محقق داماد، سیدمصطفی، سید محمد حسن ملانکه پور شوشتری « ماهیت بیمه مسوولیت در حقوق ایران با رویکردی تطبیقی در حقوق انگلیس ». *حقوق تطبیقی (نامه مفید)*. ۱۰، ۱۰۲، (۱۳۹۳).

1. Abuzaid, Dina Esmaeil (2018), *Reform of the Doctrine of Utmost Good Faith: a comparative study between the UK and Saudi Arabia*, Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Law, University of Sterling.
2. Birds, John (2016), *Birds' Modern Insurance Law*, 10th Edition, Sweet & Maxwell.
3. Baris , Soyer . “ Marine Insurance Fraud ”. CRC Press (2014).
4. Baris , Soyer . “ Marine Insurance Fraud ”. Maritime and Transport Law Library, CRC Press (2014).
5. Clarke , M . “ English Insurance Contract Law ” . (2007) : 9.
6. Hasson, R.A. (1969), “The Doctrine of uberrima fides in Insurance Law- A Critical Evaluation”, *The Modern Law Review*, Volume 32.
7. John , Dunt. “ Marine Cargo Insurance ”. CRC Press , (2015) : 87.
8. John , Wiley. “ The common-law obligations of the pharmacist ” *Journal of Pharmaceutical Sciences*.
9. Kontautas , Tomas. “ Duty Of disclosure in insurance law ” . (2002) .

10. Lowry, John (2009), “Whither the Duty of Good Faith in UK Insurance Contracts”, Connecticut Insurance Law, Volume 16.
11. Manning, A. “ Mannings Six Principles of General Insurance ”.(2010) Available at: www.lmigroup.com/Documents/SixPrinciples.pdf,
12. Marshall , Levine and Roger , ter Har Qc. “ Constraction Insurance and UK Constraction Contracts ”. Anna Laney, CRC Press, p27.
13. Norwich. “ The Law Commission and the Scottish Law Commission ”. Insurance contract law : business. “ The Law Commission and The Scottish Law Commission, Insurance contract law: business disclosure, warranties, insurers remedies for fradulant claims and late payment ”.(2014).
14. Ozlem , Gürses. “ Marine Insurance Law ”. Routledge, (2015).
15. Treitel, Sir Guenter (2003), The Law of Contract, Thomson (Sweet & Maxwell) publication, Eleventh Edition.
16. Vásquez-Vega , D. “ A Comparative Analysis of Utmost Good Faith in Colombian and English Insurance Law ”. Journal of International Law, 5 (2014) : 75- 101.

قوانین :

۱. قانون بیمه ایران

2. Insurance Act 2015
3. Consumer Insurance(Disclosure and Representations) Act2012
4. Marin Insurance Act 1906
5. The Companies (Disclosure of Auditor Remuneration and Liability Limitation Agreements) Regulations 2008
6. Consumer Rights Act 2015

Abstract :

The notification obligation is one of the most important obligations in the pre-contract stage. This obligation, presented to the world of law with the concept of obligation to provide

information, supports a person who is in a weak position of information, and at the same time, access to information can play a very effective role in his decision to conclude a contract. One of the most sensitive examples in this field is the insurance contract. Because the "information provided by the insured" will represent the subject of the contract and the founder's intention to conclude the contract or the quality of the inclusion of conditions by the insurer. Therefore, one of the most important and oldest places to include the notification obligation has been the field of insurance contracts. In this regard, according to the history and wealth of English law in the field of insurance rights, the best examples of protection of the current obligation can be found in the legal system of this country. As in 2012 and 2015, respectively, laws were passed in the field of consumer and non-consumer insurance in this country, which explicitly made the obligation of contractual notification a subject of discussion and legislation. The use of the aforementioned laws and the study of the domestic insurance law along with it, is the subject of the present research to discuss the elements of the obligation to inform in the shadow of a comparative study.

Keywords : obligation. provide information. insurance contract. iranian law. English law.